Document Retorn a una època de promeses, transformacions i terratrèmols culturals

Els 60, sense colorants ideològics

Un grup de joves hippies davant del recinte universitari de Boulder (Colorado) STEVE LARSON / THE DENVER POST / GETTY

les claus

L'AUTOR Geoffrey O'Brien és un dels articulistes més excel·lents de l'àmbit de la cultura que ha donat els Estats Units. Els seus interessos es mouen entre la música, el cinema, els còmics i la literatura. Els seus assajos de forta càrrega biogràfica *Hardboiled America* y *Sonata for jukebox* constitueixen dos referents en la literatura *pulp* i la música pop.

L'OBRA Una anàlisi caleidoscòpica de la dècada dels 60 a través de textos molt personals i heterogenis en els quals es barreja l'experiència pròpia, la reflexió, gotes de ficció... Un collage d'impressions que acaba conformant una visió alhora subjectiva i amplificada de l'època.

ANTONIO LOZANO

Molt abans que per aquí comencessin a difuminar-se les distincions entre l'alta i la baixa cultura, entenent-se que l'esfera popular i l'elitista convivien en un pla d'igualtat teòrica que només el subjectivisme privilegiava, un individu com Geoffrey O'Brien (Nova York, 1948) saltava de l'anàlisi de les novel·les *pulp* (*Hardboiled America*) a la selecció de títols que integrarien la Library of America, panteó dels clàssics literaris americans, d'interpretar una pel·lícula de vampirs japonesa o una d'espies italiana (*The Phantom Empire*) a dissertar sobre les obres mestres d'Ernst Lubitsch o Josef von Sternberg en els textos que acompanyaven els DVD de The Criterion Collection, segell que estableix el cànon de joies cinematogràfiques.

Poeta, editor i traductor, és una referència en allò que els anglosaxons denominen *cultural criticism*, capaç de sotmetre films, llibres o cançons taxonòmicament oposats a una dissecció multidisciplinària (la capacitat per mesurar la distància entre la descodificació emocional d'una cançó i els seus estrictes mèrits musicals a *Sonata for Jukebox* resulta, per exemple, antològica). El seu afermament com a gran especialista en els moviments contraculturals del seu país va arribar l'any 1988 amb la publicació de *Tiempo de soñar. Episodios de los sesenta*, un compendi d'assajos memorialistes sui gèneris que intenten atrapar l'esperit d'aquella dècada al·lucinada i al·lucinant disparant en múltiples direccions, amb absoluta llibertat formal i un to que, com bé va assenyalar una rendida Susan Sontag, se sostenen en un equilibri constant entre l'eufòria i la tristesa.

"Als Estats Units, com en la resta del món, hi va haver molts 'Anys 60' –comença apuntant O'Brien per correu electrònic– i el meu llibre només n'abasta uns quants. Una narració feta de trossos de vivències molt diferents, que es va retallant en versions cada cop més simples. A mi m'interessava enfocar-la a partir d'experiències personals. Vaig començar a escriure el llibre a principis dels 80, sota la sensació que molt del que ens resultava familiar als anys 60 i 70 s'estava evaporant. Desconcertat per records molt vívids d'aquestes dècades, vaig començar a compilar llistes d'imatges, frases, noms i esdeveniments. No volia escriure ni ficció ni no-ficció, sinó un collage que fongués materials de naturalesa variada, on s'incloguessin des de fantasies compartides fins a flaixos captats de manera agitada en un carrer, des de notícies concretes de la premsa fins a estats mentals inaprehensibles".

L'autor desafia l'aprimament col·lectiu d'aquell període en un microrelat que arrenca com un bonic somni que degenera en un malson lleig , i on estan representats els dos extrems pels hippies i la guerra del Vietnam. El procés inclou anar rascant les capes d'idealització que la nostàlgia hi ha anat dipositant, igual que les manipulacions de caire ideològic. "Cada generació es veu més o menys absorbida pel període en què va entrar en la maduresa i als seus membres variats els

Novel·la

Dones amb llibres

ANNA M. GIL

Núria Solé és una noia rara. En el sentit de la novel·la de George Gissing, *The odd women* (1983): ni una protectora de la llar, ni una soltera resignada; àvida de canvi, que busca la llibertat econòmica i sexual, fer-se visible. Núria Pradas (Barcelona, 1954) ha volgut pintar-la així, per ser fidel a una època –de la Setmana Tràgica a la Primera Guerra Mundial– en què les dones van intentar ser el motor de la història. La seva llicenciatura en Filologia Catalana, 20 anys en l'ensenyament, els múltiples llibres infantils i juvenils, la primera novel·la històrica, *Sota el mateix cel* (premi Carlemany, 2012) i l'experiència teatral, han propiciat un text pedagògic i de fàcil lectura.

En la Barcelona d'aquell moment era possible trobar noies com Núria i la seva germana Conxa, nascudes al Poblenou i predestinades a treballar a la fàbrica; òrfenes, pels fets violents del 29 de juliol del 1909; que es rebel·len contra aquest món de dol i d'injustícia: una, a través de la cultura; l'altra, per la lluita armada. Núria entra en l'Institut de Cultura de la Dona, dirigit per Francesca Bonnemaison, vídua de Verdaguer i Callís, impulsor de la Lliga, aprèn en les seves classes i descobreix els seus llibres (com Aurora Bertrana, Clementina Arderiu o María Luz Morales); coneix Carmen Karr. I, típic de l'anomenada novel·la femenina (de les Brontë a Rodoreda), sense el model de la mare, rep la protecció d'una dona sola i autònoma, que l'anima en la seva nova feina a la Biblioteca de Catalunya, on selecciona i cataloga les col·leccions llegades per civils i peces del patrimoni bibliogràfic català. També, on coneix el burgès il·lustrat Eudald Cebrià, amb una fosca història familiar. I triomfa l'amor que va poder ser, i la lluita per seguir endavant i, com diria M. Aurèlia Capmany, ser persona. |

Núria Pradas
La noia de la biblioteca
COLUMNA. 434 PÀGINES. 20 EUROS

Biblioteca de l'Escola Industrial de Barcelona MARC ARIAS

interessa emfatitzar un aspecte o un altre. Per als que van venir després, gairebé tot queda reduït a un conte. Els anys 20 es van convertir en un conte sobre jazz i gàngsters; els anys 30, sobre l'atur massiu, l'auge del feixisme i les primeres pel·lícules sonores. Als Estats Units els 60 conserven un simbolisme polític molt potent tant per a l'esquerra com per a la dreta; aquesta última continua aferrada a una visió que la identifica com a font primigènia de tots els mals i del declivi social, mentre que per a la primera significa una cimera d'acció col·lectiva que va generar vibrants mobilitzacions pels drets civils i contra la guerra del Vietnam. Fora de l'àmbit de la política, la gent continua marcada per determinats aspectes de la cultura popular, especialment de la música. Mentre les mitologies es van apilant, creix la magnitud de l'esforç per recordar com van ser realment aquells anys. Un ha d'oblidar els successius revestiments per recuperar les percepcions originàries".

Esperit dels seixanta

Geoffrey O'Brien situa en la conscienciació mediambiental l'empremta més palpable de l'esperit dels seixanta. Des de l'esfera cultural destaca com la música continua inspirant-se en els conceptes de fluïdesa, llibertat formal i diàleg entre artistes d'aquell període en què "la fertilització mútua es trobava en uns nivells particularment energètics". Al contrari, la seva argumentació que els còmics de la Marvel garantien llavors una mena d'experiència transcendent al lector condueix a preguntar-se si l'obsessió dels grans estudis de Hollywood per explotar les franquícies dels superherois revelen una clara devaluació d'una de les fonts de riquesa cultural més importants dels 60.

"Aquestes superproduccions contenen una mena de pompositat desesperada. Ens enfrontem a un problema d'escala. Comparar els dibuixos de Steve Ditko per al lliurament baptismal de l'Home Aranya amb el look visual del film és com col·locar la il·lustració d'un paquet de tabac dels 50 al costat d'un monstruós anunci digital dels que ara colonitzen el paisatge de Times Square. Un ve de baix i no té pretensions. L'altre ve de dalt i arrossega al seu pas portades de revistes i marxandatge en un procés esgotador".

Una reflexió final sobre el present: proveïts d'una tecnologia digital omnipotent i omnipresent, això provoca, segons l'opinió d'O'Brien, que la contracultura sigui en aquests moments invisible. "L'art veritablement underground és aquell del qual no n'has sentit a parlar". |

Geoffrey O'Brien
Tiempo de soñar. Episodios de los sesenta
ALPHA DECAY. TRADUCCIÓ D'ALBERT FUENTES. 192 PÀGINES. 18,90 EUROS

Tim Dowling fotografiat durant una visita recent a Barcelona ROSER VILALLONGA

Narrativa Des que l'home és home s'ha preocupat per ser un bon marit... o no. Tim Dowling ens dóna la fórmula per ser-ho... o tampoc

I mentrestant a la cuina...

ISABEL GÓMEZ MELENCHÓN

–Acabo de llegir el seu llibre. Fa vint anys que sóc casada.

–Jo, 23.

–Llavors pot ensenyar-me alguna cosa per complir-ne 20 més?

–Realment vol complir-los?

Vist així, la cosa té el seu què. Una havia anat a entrevistar Tim Dowling per assabentar-se de *Cómo ser marido* i explicar-ho al propi, però amb poques esperances d'aprendre res de nou. Enteneu-me: després de vint anys de yin i yang, el sofregit ja té pocs misteris i la taula per pastar pa es converteix exactament en una taula per pastar pa. Oblidin-se d'*El carter sempre truca dues vegades*.

–Normal. El matrimoni és amor, però és moltes coses més. És els diners, és l'educació dels fills, coses en les quals un no pensa quan el contreu. I després de dos anys no et pots fer enrere només perquè és molt dur.

–Vostè i la seva dona resisteixen.

–De vegades no entenc com.

Però sí que ho sap. Una barreja sàvia de realisme, compromís i el mateix sentit de l'humor que destil·la aquest llibre. La dona de Tim Dowling té la diversió (o l'emprenyament) assegurats: l'escriptor, periodista a *The Guardian*, publica cada setmana a *Weekend* una columna sobre la seva vida familiar que és la base d'aquesta obra. A una li costa d'imaginar com reaccionaria si pensés que qualsevol de les seves (múltiples) ensopegades domèstiques seran de domini públic d'aquí a uns dies. Però a ella tant li feia... fins al dia en què Dowling li va anunciar que pensava escriure un llibre sobre les seves experiències matrimonials. Aquell dia la seva dona va arrufar les celles. "Estava una mica amoïnada, perquè normalment li ensenyo el que escric i ja feia quatre mesos i no havia vist res. Però quan ho va llegir es va quedar tranquil·la". Per poc temps: el llibre es va convertir ràpidament en un èxit de crítica i lectors, no en va les seves anècdotes, acudits i escriptura efervescent configuren un mosaic fiable del que són avui les relacions de parella. Les trucades es van acumular, la gent volia conèixer tots els detalls familiars i fins i tot els van demanar les fotos de la seva lluna de mel.

–Els va agradar el llibre a les amigues de la seva dona?

Els va agradar. I als marits de les amigues també. Perquè hi ha situacions perfectament reconeixibles per a tots els que porten una aliança a l'anular. És un "no estem sols" que alleuja i diverteix al mateix temps. Un consell als marits? "Que aprenguin a dir que s'han equivocat, amb gràcia i dignitat. Encara que no ho hagin fet".

–El que vostè escriu no és autoajuda.

–A la gent que llegeix autoajuda no li agradaria ser com jo.

Com és ell és un compendi de flegma i ironia. No, als seus tres fills tampoc no els importa que escrigui sobre ells. És que ni s'assabenten, tot el dia a Twitter, WhatsApp... "Vaig haver de dir-los que els pagaria cada vegada que trobessin una al·lusió, a veure si s'animaven a llegir-me. I només els he pagat tres vegades en sis anys de columnes".

Tim Dowling a més d'escriure toca el banjo en el grup Police Dog Hogan. No per res, per si també els serveix d'ajut. I mentrestant a la cuina... |

les claus

L'AUTOR Tim Dowling (Boston, 1963) resideix des dels 27 anys a la Gran Bretanya. Ha publicat la novel·la *The Giles Wareing Haters' Club* sobre un periodista que en ple *egosurfing* troba un club de fans que l'odia.

L'OBRA *Com ser marit* narra les seves experiències per traçar, en to humorístic, una precisa radiografia del matrimoni en l'actualitat.

Tim Dowling
Cómo ser marido
TRADUCCIÓ DE MAURICIO BACH. ANAGRAMA. 304 PÀGINES. 19,90 EUROS